

TTK M. 392'YE GÖRE BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASINDA YÖNETİM KURULU BAŞKANININ ROLÜ

ROLE OF THE CHAIRPERSON OF THE BOARD OF DIRECTORS IN THE EXERCISE OF THE RIGHT TO REQUEST INFORMATION UNDER ARTICLE 392 OF THE TURKISH COMMERCIAL CODE

Metin Kıratlı*

ÖZ

TTK m. 392'de yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı toplantı içinde ve toplantı dışında olmak üzere ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Yönetim kurulu başkanı üyelerin bilgi alma hakkını kullanabilmesi için gerekli ortamı hazırlamalıdır. Zira başkan bilgi alma hakkının kullanımının garantörüdür. Özellikle eski TTK zamanında yaşanan sorunlar, TTK m. 392 ile giderilmek istenmiştir. Gerçekten de eski TTK zamanındaki "başkanın dediği olur" durumunun ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda yönetim kurulu üyesine toplantı içinde neredeyse sınırsız bir bilgi hakkı tanınmıştır. Bunun yanında toplantı dışında da, başkanın izniyle, üyenin bilgi alma hakkı düzenlenmiştir. Bu kapsamda başkanın izni önemlidir. Başkan tarafından izin verilirken nelerin dikkate alınması gerektiği ve hangi durumlarda izin verilmesinin reddedilebileceği tespit edilmelidir. Ayrıca toplantı dışında da başkanın bilgi alma hakkını kullanabilmesi için kurulun iznine ihtiyacı bulunmaktadır. Çalışmamızda bilgi alma hakkının kullanılması bakımında yönetim kurulu başkanının üstlendiği rolün üzerinde durulması amaçlanmıştır. Zira anonim şirketler uygulamasında TTK m. 392'den kaynaklı sorunların önemli bir bölümü, yönetim kurulu başkanının bu hakkı ihlâl etmesine dayanır.

Anahtar Kelimeler Bilgi alma hakkı ~ Yönetim kurulu başkanı ~ TTK m. 392 ~ Yönetim kurulu üyesi ~ İnceleme hakkı

* YÖK Üyesi, T.C. Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanı.

ORCID: 0000 0001 5203 2053

Bu eser Creative Commons Atınlı-GayriTicari-Türetilemez 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.
This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

ABSTRACT

Article 392 of the Turkish Commercial Code regulates in detail the board members' right to request information at the meetings and outside of the meetings. The chairperson of the board of directors must pave the way for the members to exercise their right to request information. This is because, the chairperson is the guarantor for the exercise of the right to request information. Article 392 of the Turkish Commercial Code aims to eliminate the problems experienced particularly in the period of the repealed Turkish Commercial Code. So indeed, it is aimed to eliminate the circumstance "what the chairperson says, goes" in the period of the repealed Turkish Commercial Code. This scope grants the board members almost an unlimited right to request information at the meetings. Besides, also outside of the meetings, the article regulates the members' right to request information, upon the chairperson's permission. Within this context, the chairperson's permission is of importance. It must be determined what should be considered when granting the permission by the chairperson and in what cases the grant of the permission may be refused. Furthermore, the board's permission is required in order for the chairperson to exercise the right to request information also outside of the meeting. Our study aims to dwell on the role played by the chairperson of the board of directors with regard to the exercise of the right to request information. This is because, in the practice of joint stock companies, a significant part of the problems originating from article 392 of the Turkish Commercial Code is based on the infringement of this right by the chairperson of the board of directors

Keywords Right to request information ~ Chairperson of the board of directors ~ Article 392 of the Turkish Commercial Code ~ Board member ~ Right to review

GİRİŞ

Yönetim kurulu başkanı anonim şirketler hukukunda önemli bir pozisyona sahiptir. Özellikle yönetim kurulunun düzgün bir şekilde çalışmasını sağlayan kişidir. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin kanun ve esas sözleşmeden kaynaklanan görevlerini yapabilmesi için, başkan gerekli ortamı hazırlamalıdır. Üyelerin görevlerini hakkıyla yapabilmesi için şirket iş ve işlemleri hakkında bilgilendirilmiş olması gerekir. Bu kapsamda TTK m. 392’de yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme hakkını ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. söz konusu hak bakımından başkanın önemli yetkileri bulunmaktadır. Hâl böyle olunca bilgi alma hakkı bakımından başkanın rolü incelenmeye değer bir konudur.

I. GENEL OLARAK BİLGİ ALMA HAKKI (TTK M. 392)

A. 6762 SAYILI TTK’DEKİ DURUM

6762 sayılı eski TTK m. 331’de yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı “azaların hakları” başlığı altında düzenlenmiştir. Buna göre, yönetim kurulu toplantılarında üyeler, şirketi temsile ve şirket işlerini görmeye memur olan kimselerden işlerin gidişi veya muayyen bazı işler hakkında izahat istemek hakkını haizdirler. Yönetim kurulu, defter ve dosyaların kendisine ibrazına dâhi karar verebilir. Her üye, yönetim kurulunun toplantıya davet edilmesini başkandan yazılı olarak isteyebilir.

Eski TTK m. 331’in en büyük eksikliği yönetim kurulu üyelerinin toplantı dışında bilgi alma hakkının düzenlenmemesidir. Bu durum, üyenin toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkının bulunmadığı şeklinde yorumlanmıştır¹. Bu şekildeki bir yaklaşımın, yönetim kurulu üyelerinin müteselsil sorumluluğu karşısında yerinde olmadığı ifade edilmelidir. Bir diğer eksiklik ise, hükümden, yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkının “*kısıtlamaya*” dönük bir şekilde kaleme alınmasıdır. Zira üyelere sadece toplantı içinde bu hak tanınmış ve hakkın sınırlandırılmaz karakterine vurgu yapılmamıştır². Ayrıca hüküm bu haliyle yönetim kurulu başkanının pozisyonunu gereğinden fazla güçlendirmektedir. Türk anonim şirketler uygulamasında “başkanın dediği olur” probleminin var olduğu gerçeği karşısında, üyelerin bilgi alma hakkının yönetim kurulu başkanının inisiyatifine terk edilmiş olduğu görülmektedir. Gerçekten de, üye bilgi alma talebini iletmek için yönetim kurulunun toplanmasını başkandan talep ettiğinde, başkanın bu talebe kayıtsız kalması veya talebi reddetmesinin sonuçları düzenlenmemiştir. Son olarak maddedeki en önemli eksikliklerden biri de bilgi alma ve inceleme talebi reddedilen üyenin mahkemeye müracaat hakkının var olup olmadığıdır³.

¹ Reha Poroy, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, *Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009, N. 558; Emre Kalender, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2017, s. 68.

² Aynı yönde görüş için bkz. Kalender, s. 68.

³ Ibid.

B. 6102 SAYILI TTK'DEKİ DURUM

Yönetim kurulu üyesinin bilgi alma hakkı TTK'nin 392. maddesinde kapsamlı bir şekilde düzenlenmiştir. Hükmün mehzazı İsvBK m. 715a'dır⁴. Bu haliyle hüküm, içeriği itibariyle pozitif hukukumuzda birçok yenilik getirmiştir. Gerçekten de, eski TTK'deki hükmün eleştirilen birçok yönü yeni hüküm ile düzeltilmiştir. Bu düzeltme daha çok İsvBK 715a maddesi dikkate alınarak yapılmıştır. Özellikle yönetim kurulu üyelerinin ağır ve kapsamlı sorumluluğunun bir sonucu olarak yönetim kurulu üyelerinin şirketin bütün iş ve işlemleri hakkında bilgi alma hakkı olduğu temel ilke olarak ortaya konulmuştur. Ayrıca bu hakkın sınırlandırılması ya da kaldırılmasının mümkün olmadığı açıkça ifade edilmiştir.

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma hakkı, toplantı içinde ve toplantı dışında olmak üzere ayrı şekilde düzenlenmiştir. Bilgi alma hakkı bakımından “başkanın dediği olur” problemi bir ölçüde düzeltilmeye çalışılmıştır. Gerçekten de eski düzenlemenin aksine, yönetim kurulu başkanının toplantı dışında kurulun izni olmaksızın bilgi alamayacağı, şirket defter ve dosyalarını inceleyemeyeceği hükmüne bağlanmıştır. Ayrıca üyenin bilgi alma talebinin reddi durumunda mahkemeye başvuru imkânı getirilmiştir.

TTK m. 392'de üyenin bilgi alma kaynağının kural olarak yönetim kurulu toplantısı olduğunu düzenlemiştir. Toplantıda diğer üyeler gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de üyeye bilgi vermekle yükümlüdür. Üye, doğrudan yöneticilere başvurarak veya onları çağırarak bilgi talep edemez⁵. Pay sahiplerinin bilgi alma hakkının aksine, yönetim kurulu üyesinin bilgi alma hakkı bakımından ticari sır gibi bir sınırlandırma öngörülmemiştir. Ancak somut olayın özelliği istenilen bilgilerin verilmemesini gerekli kılıyorsa yönetim kurulu başkanı tedbir talebiyle mahkemeye başvurabilecektir⁶.

Eski hükmeye nazaran en büyük yenilik, üyenin toplantı dışında da bilgi alma hakkını kullanabileceğinin düzenlenmesidir. Üye, yönetim kurulu başkanından izin alarak toplantı dışında da bu hakkını kullanabilir. Üye, şirket defter ve belgelerini toplantı dışında incelemesi ancak görevini, hesap verilebilirlik ilkesine uygun olarak yapması bakımından gerekliyse, talep edebilir. Başkandan talep, herhangi bir şekilde tâbi değildir⁷. Hükmünde yapılan bir diğer yenilik ise yönetim kurulu üyesinin talebinin başkan tarafından reddi halinde üyeye, konuyu, yönetim kuruluna taşıma; kurulun toplanamaması veya talebi reddetmesi durumunda ise mahkemeye başvurma hakkının tanınmış olmasıdır. Ayrıca TTK m. 392'de, yönetim kurulu başkanının da aynı üyeler gibi, toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkını kullanabilmesi için kuruldan izin almak zorunda olduğu kabul edilmiştir. Bu hüküm başkanın, kurulda, eşitler arasında birinci (*primus enter pares*) konumunu açık bir şekilde ortaya koymuştur⁸.

⁴ Madde gerekçesinde, hükmün esin kaynağının eski TTK m. 331 olduğu ifade edilmiş ve İsvBK m. 715a'dan bahsedilmemişse de; TTK m. 392 incelendiğinde, hükmün küçük farklılıklarla İsvBK'den iltibas edildiği görülecektir.

Aynı yönde görüş için bkz. Kalender, s. 69.

⁵ bkz. TTK 392. madde gerekçesi.

⁶ bkz. TTK 392. madde gerekçesi.

⁷ bkz. TTK 392. madde gerekçesi.

⁸ bkz. TTK 392. madde gerekçesi.

II. BİLGİ ALMA HAKKI BAKIMINDAN YÖNETİM KURULU BAŞKANLIK MAKAMI

Yönetim kurulu başkanı, kurulun işlemlerinin yönetimini yürütür. Bu kapsamda başkan, toplantının hazırlığı, oturumun ve karar sürecinin yönetilmesi faaliyetinde bulunur⁹. Bu yönüyle, yönetim kurulu başkanına güçlü bir konum sağlanmıştır. Yetkisini kullanmak suretiyle kuruldan bağımsız olarak birtakım işler hakkında bilgi verilmesinin yanı sıra, bir üyenin defter ve dosyalara erişiminin olup olmayacağına karar verecek organizasyon içinde yönetim kurulu başkanı ayrıcalıklı bir konumdadır. Esasen başkan, bilgilerin alıcısı, vericisi ve seçicisidir. Karar alma mekanizması içinde, bilgilerin toplandığı merkezi pozisyonu bakımından başkana, kurulun işleyişini sağlama fonksiyonu tahsis edilmiştir¹⁰. Anonim şirkette bilgi akışının gerektiği gibi yürütülmesini sağlayan, yönetim kurulu başkanıdır.

Bilgilerin hazırlanması ve sunulmasından ilk olarak yönetim kurulu başkanı sorumludur. Başkan, yönetim kurulu üyeleri tarafından kendisine sorulan sorulara cevap vermenin yanında, onlara, zamanında, amaca ve meselenin özüne uygun hazırlanmış bilgileri; şirket işleriyle görevli kişilerden veya daha tecrübeli yönetim kurulu üyelerinden yardım alarak, temin etmelidir. Bu yönüyle yönetim kurulu başkanı bilgi verme yükümlüsü olması dışında, bilgi alma hakkının garantörüdür¹¹.

Sermaye Piyasası Kurulu'nun II-17. 1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nin ekinde yer alan Kurumsal Yönetim İlkeleri m. 4.4.2'ye göre, Yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu toplantısı gündeminde yer alan konular ile ilgili bilgi ve belgelerin, eşit bilgi akışı sağlanması amacıyla, toplantıdan yeterli zaman önce yönetim kurulu üyelerinin incelemesine sunulmasından sorumludur.

Özellikle icrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin gereken güncel bilgilere erişimi için en önemli görev yönetim kurulu başkanına düşmektedir. Zira başkan, şirket içindeki bilgi akışından sorumludur. Bu sebeple başkan yönetim kurulu toplantısının yapılacağı zamana kadar, bir bilgilendirme programı ayarlamalıdır. Bu tür bir uygulama standart bir hâl almamışsa bile, icrada görevli olmayan üyelerle ayrıntılı görüşmelerin yapılmasında fayda vardır¹².

III. BİLGİ ALMA HAKKININ KULLANILMASI SÜRECİNDE BAŞKANIN ROLÜ

A. İLKELER

Türk Ticaret Kanunu m. 392'de her yönetim kurulu üyesinin bilgi alma hakkına sahip olduğu ifade edilmiştir. Bilgi alma hakkı, yönetim kurulunun her bir üyesine tanınmış bireysel

⁹ Ayrıntılı bilgi için bkz. Felix Rolf Wunderer, *Der Verwaltungsrats-Präsident, Aufgaben und Rollen in der Corporate Governance mittlerer bis grosser schweizerischer Publikumsgesellschaften*, Zürich: Schulthess, 1995, s. 212 vd.

¹⁰ Martin Waldburger, *Die Gleichbehandlung von Mitgliedern des Verwaltungsrates*, Bamberg: Haupt, 2002, s. 199; Kalender, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)*, s. 145 vd.

¹¹ Peter Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, Zürich-Basel-Genf, Schulthess, 2009, §13 N. 186a; Kalender, s. 145 vd.

¹² Aynı yönde görüş için bkz. Kalender, s. 120 vd.

bir haktır¹³. Bu yüzden her bir yönetim kurulu üyesi, sırf üye olması dolayısıyla bu hakka sahiptir ve hakkın kullanılması ayrıca bir şarta bağlanmamıştır. Diğer taraftan yönetim kurulu üyelerinin bu bireysel hakkını, üyelerin diğer haklarının kullanılmasına hizmet eden yardımcı bir araç olarak anlamamak gerekir. Aksi görüş, bilgi alma hakkının hiçbir zaman sırf bilgi edinmek amacıyla kullanılmaması sonucunu doğurur¹⁴. Hâlbuki bilgi alma hakkı yokluğu durumunda yönetim kurulunun görevlerini yürütemeyeceği müstakil (bağımsız) bir haktır. Bilgi alma hakkı üyenin görevlerini yürütmesinin “olmazsa olmaz” bir şartıdır¹⁵. Hâl böyle olunca, yönetim kurulu başkanı, bilgi alma hakkının bireysel hak niteliğini göz ardı edecek işlemler yapmamalıdır. Örneğin, bir konu hakkında bilgi alma talebinde bulunan üyeden, belli sayıda üyenin kendisine destek olmasını istemek, bir başka ifadeyle bir çoğunluğun sağlanmasını beklemek mümkün değildir.

TTK m. 392'ye göre, her yönetim kurulu üyesi şirketin tüm iş ve işlemleri hakkında bilgi isteyebilir, soru sorabilir, inceleme yapabilir. Yönetim kurulu üyesinin bu hakkı, kısıtlanamaz, kaldırılmaz¹⁶. Bilgi alma hakkı TTK m. 392/1 uyarınca “şirketin bütün meselelerini” ilgilendirmektedir¹⁷. Ancak yönetim kurulu üyelerinin bilgi alma ve inceleme talebi bazı durumlarda reddedilebilir. Meselâ bilgi alma talebi sadece kişisel merakı tatmin etmeye veya şirkete zarar vermeye hizmet edecekse bilgi alma hakkının olmadığı savunulmaktadır¹⁸. Ancak aşağıda da açıklanacağı üzere, yönetim kurulu başkanının özellikle toplantı dışındaki talepler bakımından vereceği izinde, keyfi davranmaması gerekir. Başkan hakkın kullanılmasını kısıtlayıcı ve imkânsız hâle getirici bir bakış açısına sahip olmamalıdır.

TTK m. 392'de sadece bilgi alma hakkının kapsamı değil aynı zamanda bilgi verme süreci de düzenlenmiştir. Aşağıda yer alan açıklamalar bu sürecin meselelerine ve yönetim kurulu başkanının bilgi verme sürecindeki rolüne odaklanmıştır. Bu konu incelenmeden önce, yönetim kurulu başkanı aynı zamanda üye sıfatını haiz olduğundan bilgi alma hakkının işlevi yönünden aşağıda yönetim kurulu üyesi için yapılan açıklamaların başkan açısından da geçerli olduğunu belirtmek gerekir. Yönetim kurulu başkanının toplantı öncesinde ve toplantı sırasında bilgi alma hakkı da yönetim kurulu üyesinin bu hakkı ile aynı şartlara sahiptir. Ancak yönetim kurulu başkanının toplantı dışında bilgi alma hakkı, Türk Ticaret Kanunu'nda üyenin bilgi alma hakkının tanımlandığı 392. maddenin 5. fıkrasında özel olarak düzenlemiştir

¹³ Georg Krneta, *Praxiskommentar Verwaltungsrat*, Bern: Stämpfli, 2005, N. 920; Martin Wernli ve Marco Rizzi, *Basler Kommentar Obligationenrecht II*, Basel. Helbing & Lichtenhahn, 2012, Art 715a Nr. 3; Kalender, s. 59.

¹⁴ Adrian Plüss, *Die Rechtsstellung des Verwaltungsratsmitgliedes*, Zürich: Schulthess, 1990, s. 51; Arslan, Kaya, *Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı*, Ankara: BTHAE Yayınları, 2001, s. 78; Kalender, s. 59.

¹⁵ Kalender, s. 59 vd.

¹⁶ Thomas Christian Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, Bern: Stämpfli, 1997, s. 57.

¹⁷ Iwo W. Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, Zürich: Schulthess, 2003, s. 72; Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 56; Peter Victor Kunz, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, *AJP* 5/1994, s. 572-580, s. 576; Krneta, *Praxiskommentar Verwaltungsrat*, Art 715a OR, N. 920.

¹⁸ Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, N. 1499; Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 131; Krneta, *Praxiskommentar Verwaltungsrat*, Art 715a OR, N. 961; Kunz, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, s. 574 vd; Kalender, s. 195.

Yönetim kurulu başkanının yukarıda ifade edilen işlevleri, onu şirketin işleyişinde eşit işlem ilkesinin de merkezi yapar¹⁹. Yönetim kurulu başkanı, üyelere mümkün olduğunca eşit bir şekilde bilgi vermelidir. Ancak fonksiyonel sebeplerle mutlak bir eşitlik söz konusu değildir. Kişinin bulunduğu durumlarla ve kişinin işleviyle ilgili olarak, göreceli eşit işlem geçerlidir²⁰.

B. TOPLANTI ESNASINDA BİLGİ ALMA

Yönetim kurulu üyelerinin bilgi tedarik etmesinin öncelikli yeri yönetim kurulu toplantısıdır. Her bir üye toplantı esnasında şirket ile ilgili tüm iş ve işlemler hakkında bilgi alabilir. Toplantı esnasında üyenin bilgi alma talebi söz konusu olduğunda, kural olarak ne başkanın ne de yönetim kurulunun bu konuda bir yetkisi vardır. Ancak yönetim kurulu başkanı veya diğer bir üye, bilgi alma talebinde bulunan üyeye söz konusu bilginin verilmemesi gerektiğini düşünebilir. Bu durumda yönetim kurulu, üyenin bilgi alma talebi hakkında oylama yapabilmelidir²¹. Şayet bilgi alma talebi, yanlış ya da uygunsuz bir gündem maddesinin içine derç edilmişse, yönetim kurulu başkanı bu isteği geçici olarak sonraya bırakabilir ve başka bir zaman uygun bir gündem maddesi altında bilgi alma hakkının kullanılmasını sağlayabilir²².

TTK m. 392/2'ye göre, yönetim kurulu toplantılarında, yönetim kurulunun bütün üyeleri gibi, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişiler ve komiteler de bilgi vermekle yükümlüdür. Kanunda her ne kadar “şirket yönetimiyle görevli kişilerden” bahsetmiş ise de, fiili organlar da bilgi vermekle yükümlüdür²³. Yönetim kuruluna dâhil olmayıp şirket idaresinde görev yapan fiili organ olarak kabul edilebilecek kişiler, bilgi verme yükümlülüklerinin varlığına rağmen, yönetim kurulu toplantılarına giremezler. Fakat yönetim kurulu iç yönergesinde bu kimselerin yönetim kuruluna rapor sunması vb. yükümlülükler öngörülebilir. Şayet bu şekilde bir düzenleme varsa, bu kimseler tarafından tedarik edilecek bilginin yönetim kurulu üyelerine ulaşmasını sağlamak yönetim kurulu başkanın yükümlülüğündedir. Başka duruma göre konuda bilgi sahibi şirket idaresinde görevli kişiyi toplantıya davet edebilir, ondan yazılı belgeler talep edebilir ve soruların meselenin özüne uygun bir şekilde cevaplandırılmasının da içinde yer aldığı yönetim kurulu karar tutanağını bizzat oluşturabilir. Ancak yönetim kurulu başkanı tarafından ilgili kişide telefonla bilgi alınması da yeterli kabul edilebilir²⁴.

Yönetim kurulu başkanı bu yükümlülüklerini yerine getirmese ve bir yönetim kurulu üyesinin bilgi alma talebine bu sebeple karşılık verilemezse, ilgili üye şirket idaresinde görevli kimsenin toplantıya davet edilmesini talep edebilir²⁵.

¹⁹ Yönetim kurulu başkanının bilgi filtreleme görevi başkalarıyla paylaşamaz. Bu kural yönetim kurulu başkanı dışındaki CEO pozisyonunda bulunanlar için de geçerlidir. Kalender, s. 145, dipnot 440.

²⁰ Bu sonuca, İsviçre Borçlar Kanunu'nun 717/2. maddesinin kıyasıyla ulaşılmıştır. Kalender, s. 145, dipnot 441.

²¹ Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, s. 74.

²² Ibid.

²³ Kunz, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, s. 576; Wernli ve Rizzi *Basler Kommentar Obligationenrecht II*, Art 715a OR, N. 7.

²⁴ Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, s. 74.

²⁵ Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, N. 1502a; Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 110; Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, s. 74.

C. TOPLANTI DIŞINDA BİLGİ ALMA

a. Genel Olarak

Şirketin faaliyetin gösterdiği şartlar ve piyasa ilişkileri oldukça hızlı bir şekilde değişir. Bu sebeple yönetim kurulu üyelerinin toplantı haricinde de bilgi alabilmesi gerekir. Ayrıca, yönetim kurulu toplantıları belirli aralıklarla yapıldığından ve üye olmaktan kaynaklanan yükümlülükler toplantı dışında da aynen devam ettiği için, üyenin toplantı dışında da bilgi alması zorunlu olabilir. Toplantı dışında bilgi alma talebi, toplantılar ne kadar az gerçekleşirse o kadar çok önem kazanır. TTK m. 392/3'e göre, her yönetim kurulu üyesi, yönetim kurulu toplantıları dışında, yönetim kurulu başkanının izniyle, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişilerden, "işlerin gidişi"²⁶ ve "belirli münferit işler"²⁷ hakkında bilgi alabilir ve görevinin yerine getirilebilmesi için gerekliyse, yönetim kurulu başkanından, şirket defterlerinin ve dosyalarının incelenmesine sunulmasını isteyebilir.

Toplantı dışında yönetim kurulu üyeleri arasında da bilgi alışverişi olabilir. Geniş anlamda organ kavramının²⁸ sonucu olarak, şirket yönetimiyle görevlendirilen kişi ifadesinin kapsamına yönetim kurulu üyelerinin de girdiğini kabul etmek gerekir²⁹. Toplantı dışında bir yönetim kurulu üyesinin başka bir üyeden bilgi talebi birçok sebebe dayanabilmektedir. Genellikle, yönetim kurulu tarafından oluşturulan komite veya komisyonların varlığında, burada görev yapan üyeler sıklıkla diğer üyelerin bilgi talebine maruz kalmaktadır. Yönetim kurulu üyeliğine belli bir meslekî bilgisi veya uzmanlığı dolayısıyla seçilen üyelerin de birçok soruya muhatap olması başka bir sebeptir³⁰. Bu gibi durumlarda üyenin başka bir üyeye bilgi vermesi kabul edilmelidir.

Toplantı dışında yönetim kurulu üyeleri arasında cereyan eden bilgi alışverişinde yönetim kurulu başkanının izninin gerekip gerekmediği sorusu akla gelebilir. Her ne kadar üyeler ve diğer yöneticileri geniş anlamda organ kavramına dâhil etmiş olsak da, toplantı dışında bilgi almak bakımından başkanın izninin alınmasında, yönetim kurulu üyelerinden ziyade diğer görevli kişileri anlamak gerekir. Ancak böyle bir kabul yoluyla bir düzen kuralı olan iznin varlığı anlamlı hale gelir. Gerçekten de, bilgi paylaşımı sürecinde düzen, üyeler arasında değil, üyelerin diğer yönetimle görevli kişilerle yaptığı doğrudan temaslarda söz konusudur. Kaldı ki, üyeler

²⁶ "İşlerin gidişi kavramı altında, temel olarak şirketin durumu ve gelişimi anlaşılır. Bu kapsamda kavram; ciro, pazar gelişimi, siparişlerin durumu, depoda bulunan mallardaki değişim, malî durum ve çalışanlarla ilgili bilgiler, satış ve hasılat gelişmeleri, piyasa payı ve rekabet gücü gibi şirketi ilgilendiren en önemli hususları ihtiva etmektedir. Ayrıca münhasır bir iş alanına ilişkin meseleler veya belli bir konuya hasredilerek gruplandırılmış konulara ilişkin durumlar da bu kavram dâhilinde düşünülmelidir" Bkz. Kalender, s. 192 vd; Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, § 13, N. 206; Krneta, *Praxiskommentar Verwaltungsrat*, N. 998 vd; Wernli ve Rizzi, *Basler Kommentar Obligationenrecht II*, Art. 715a N. 9; İsmail Kirca, Feyzan Hayal Şehirali Çelik ve Çağlar Manavgat, *Anonim Şirketler Hukuku C. I, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, Ankara: BTHAE Yayınları 2013, s. 717; Hasan Pulaşlı, *Şirketler Hukuku Şerhi*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2011, s. 1032.

²⁷ "Münferit iş kavramından anlaşılması gereken, sınırlandırılmış ve ayrıntılı meseleler hakkında olan ve istisnai durumları ilgilendiren bilgilerdir". Ayrıntılı bilgi için bkz. Kalender, s. 193.

²⁸ Doktrinde organ kavramının geniş yorumlandığı görülmektedir. Bkz. Kalender, s. 142.

²⁹ Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 104; Kalender, s. 142.

³⁰ Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 105.

arasındaki bilgi akışını yok etmek pratik olarak ta mümkün değildir. Hâl böyle olunca, toplantı dışında yönetim kurulu üyelerinin karşılıklı olarak isteyerek yaptığı bilgi alışverişinde başkanın izni gerekmemektedir³¹

b. İzin

Kanun koyucu, TTK m. 392/3'te, toplantı dışında başkanın izniyle işlerin gidişatı ve münferit işler hakkında bilgi almaktan bahsedilmiştir. Bilgi talebinin yerine getirilmesinde her iki durumda da başkanın iznine gerek duyulmasının yerinde bir tercih olup olmadığı tartışması bir yana, iznin mahiyeti üzerinde durulmalıdır. Başkanın izninin amacı, onun bilgi talebi sürecinden haber olmasını sağlamaktır³². Şirketi yönetmekle görevli kişilerle yapılacak temasın başkanın bilgisine ulaşması ve sürecin sağlıklı bir şekilde başkan tarafından yürütülmesi amaçlanmıştır. Bu yönüyle izni bir düzen normu olarak kabul etmek gerekir.

Yönetim kurulu başkanı izin yetkisini kullanırken keyfi davranmamalıdır. Başkan, kararını verirken üyenin hakkının asıl olduğunu ve hakkının kural olarak sınırı olmayan yapısını dikkate almalıdır. Ancak başkan, üyenin hakkını kötüye kullanıp kullanmadığını da kontrol etmelidir. Yönetim kurul başkanının, bir üyenin bilgi alma hakkını kullanmak adına yaptığı bir talebin reddedilip edilmeyeceğini iyi düşünmelidir. Zira bilgi alma talebi reddedilen bir kimsenin, mahkemeye başvuru imkânını da kullanmış olmak şartıyla sorumluluktan kurtulabileceği unutulmamalıdır. Özetle, gerekli çaba göstermemek sebebiyle bilmemenin mazeret olarak ileri sürülemeyeceği ifade edilebilir³³.

Üyenin talebine izin verilmesi, her zaman bilgi alma hakkının tam anlamıyla kullanılabilmesini sağlamaz. Örneğin, başkanın oldukça basit bir konuda talep edilen bilgi için yönetim kurulu üyesine kapsamlı dosyalar sunması ve dosya yığınları oluşturularak aşırı bilgiye sebep olması daima muhtemeldir³⁴. Bu sebeple yönetim kurulu başkanının talimatıyla ve bir genel kurul kararıyla üyenin bilgi alma hakkını kullanmasını zorlaştıran usuller kabul edilemez. Konu bu açıdan ele alındığında, bilgi alma hakkının tek taraflı emredici hüküm olduğu ortaya çıkar. Zira bir taraf (yönetim kurulu üyesi) aleyhine kısıtlanamayan, buna karşılık esas sözleşme veya yönetim kurulu kararı ile genişletilmeye imkân veren hükümler tek taraflı emredici hükümlerdir³⁵.

Yönetim kurulu başkanının toplantı dışında bilgi alma ve inceleme hakkının kullanılması bakımından sahip olduğu izin yetkisinden vazgeçebileceği, yönetim kurulunca bilgi alma ve inceleme hakkını kullanmak için üye tarafından verilen dilekçenin reddedilmesi için nitelikli

³¹ Aynı sonuç için bkz. Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 63; Böckli, *Schweizer Aktienrecht /1996*, N. 1505; Kalender, s. 144.

³² Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 63; Kalender, s. 142.

³³ Rolf Bär, *Wichtige Neuerungen im revidierten Aktienrecht*, BN 53/1992, s. 393; Jean Nicolas Druey, *Das Informationsrecht des Outsiders*, in *Grundfragen des neuen Aktienrechts*, Symposium Rolf Bär, Bern: Schulthess, 1993, s. 78).

³⁴ Böckli, *Schweizer Aktienrecht*, §13 N. 168a.

³⁵ Geniş bilgi için bkz. Fikret Eren, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, Ankara: Yetkin, 2012, s.319.

çoğunluk (meselâ, en az 2/3) şartının getirilebileceği de düşünülmektedir³⁶. Bu tercih yönetim kurulu tarafından hazırlanacak bir iç yönerge ya da kararda ortaya çıkabilir.

Eşit işlem ilkesinin bilgi alma hakkının sınırlanmasındaki bir diğer rolü ise kendini yönetim kurulu başkanının izninde ve bu iznin verilmemesi durumunda konunun bir “üst merci”³⁷ olarak yönetim kuruluna getirilmesinde gösterir. Zira başkanın toplantı dışında bilgi alma talebinde bulunan üyenin talebini incelerken ya da başkan tarafından reddedilen talebin yönetim kurulunda görüşülmesinde, bilgi alma ve inceleme talebi hakkında hangi ölçütlere göre karar verilmesi gerektiği ve talep edilen bilginin işlevselliği ile eşit işlem ilkesi yakın bir ilişki içindedir.

Yönetim kurulunun bütün üyelerine daha evvel verilmiş ve onların hizmetine sunulmuş olan belgeler veya eski yönetim kurulu karar tutanakları da yönetim kurulu başkanının izni olmaksızın müstakbel üye tarafından incelenebilmelidir.

Yönetim kurulu üyesinin bilgi alma ve inceleme hakkını kullanırken bir uzman yardımından yararlanma talebini başkana iletmesi gerekir. Zira anonim şirkette bilgi akışının gerektiği gibi yürütülmesini sağlayan yönetim kurulu başkanıdır³⁸. Başkanın bu talebi reddetmesi, özellikle teknik bilgi gerektiren hususlarda bilgi alma talebinin reddi olarak kabul edilmelidir. Bu durumda üyenin bilgi alma davası açma hakkını kullanması gerekir. Fakat yönetim kurulu başkanının, uzmanın şahsından kaynaklanan sebeplere dayanarak, yönetim kurulu üyesinin talebini kabul etmemesi mümkündür. Meselâ yardımından yararlanılacak uzmanın, piyasada rekabet edilen bir şirketin malî müşaviri olmasında durum böyledir³⁹.

Yönetim kurulu başkanının toplantı dışında bilgi alma hakkını kullanabilmesi için de kurulun izni gerekir. Yönetim kurulu başkanının bilgi alma talebinin kurulca reddedilmesi hâlinde, başkan da mahkemeye başvurabilir.

c. Yönetim Kuruluna Gönderme

Yönetim kurulu başkanının toplantı dışında bilgi almaya ve defterleri veya belgeleri ya da dosyaları inceleme yapmaya yönelik bir talebi reddetmesine ilişkin bir kararı yönetim kuruluna sunar. TTK m. 392/4'e göre, başkan bir üyenin toplantı dışında bilgi alma, soru sorma ve inceleme yapma istemini reddederse, konuyu iki gün içinde yönetim kuruluna getirir. Bilgi alma hakkı kapsamında, yönetim kuruluna gönderme olanağının önemi tartışılmaktadır. Zira yönetim kurulu başkanı görüşünde ısrar etmeyip, bizatihi kurulun bir karar almasını istediği sürece, yönetim kurulu üyesi bir sonraki yönetim kurulu toplantısı vesilesiyle aynı bilgiyi tam

³⁶ Kunz, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, s. 579; Wernli ve Rizzi, *Basler Kommentar Obligationenrecht II*, Art. 715a. N. 14; Roland, Müller ve Lorenz Lipp, *Der Verwaltungsrat*, Zürich: Schulthess, 1994, s. 87.

³⁷ Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715, s. 79*; Krneta, *Praxiskommentar Verwaltungsrat*, N. 951.

³⁸ Ayrıntılı bilgi için bkz. Wunderer, *Der Verwaltungsrats-Präsident, Aufgaben und Rollen in der Corporate Governance mittlerer bis grosser schweizerischer Publikumsgesellschaften*, s. 215 vd.

³⁹ Benzer görüş için bkz. Oruç Hami Şener, *Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı*, Ankara:Seçkin, 2015, s. 620 vd.

bir şekilde doğrudan talep edebilecektir⁴⁰. Kurulun toplanmaması veya bu istemi reddetmesi hâlinde bilgi talep eden üye, şirketin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye ticaret mahkemesine başvurabilir. Mahkeme istemi dosya üzerinden inceleyip karara bağlayabilir, mahkemenin kararı kesindir.

Mehaz İsviçre uygulamasında, başkanın konuyu yönetim kuruluna göndermesi için, talebi hakkında red kararı verilen üyenin uygun bir dilekçesi ile başvurması aranmıştır. Şayet üye bir sonraki toplantıya kadar beklemek istemiyorsa başkandan derhal bir toplantının yapılmasını talep edebilir. Tüm yönetim kurulunu bilgi alma veya inceleme yapmaya yönelik talebi reddetmesine ilişkin karar kesindir. Konunun genel kurula getirilmesi mümkün değildir. Bilgi alma talebinin reddine ilişkin yönetim kurulu kararının genel kurula gönderilmesi imkânını tanıyan esas sözleşme veya iç yönerge hükümleri, organlar arasındaki kanuni yetki düzenini ihlâl edeceğinden geçersiz olacaktır⁴¹.

IV. BİLGİ ALMA HAKKININ İHLÂLİNDE BAŞKANIN SORUMLULUĞU

Yönetim kurulu üyesinin görevlerini yerine getirirken bilgiye ihtiyaç duyduğu şüphesizdir. Eğer üye, kendisine düşen yükümlülükleri yerine getiremezse, şirket tarafından açılacak sorumluluk davasıyla karşılaşabilir. Başka bir ifadeyle, bir yönetim kurulu üyesi, ağır bir hukukî sorumluluğa tabi olduğundan, görevini yürütebilmesi için bilgi alma hakkı bulunmaktadır. Mehaz İsviçre uygulamasında da eksik bilgi sebebiyle yönetim kurulu üyelerinin sorumluluklarının söz konusu olduğu davaların sayısında kayda değer bir artış yaşanmıştır⁴².

Zararın oluşması ile üyenin görevini yerine getirmemesi arasında uygun illiyet bağının kanıtlanması gerekir. Ayrıca bu görevi yerine getirememenin eksik bilgiye dayandığının ispatı gerekir. Özellikle yönetim kurulu başkanı tarafından bilgilere erişimin sınırlandırılması ve buna rağmen üyelerin ağır bir sorumluluğunun bulunması çelişkili bir durum yaratır⁴³.

Yönetim kurulu üyelerinin sorumluluğu ile bilgi alma hakkı arasında çelişkili bir durum olmamalıdır. Yetkiler ve sorumluluk birbiri ile uyum içinde olmalı, yönetim kurulu üyelerinin yetkilerini kullanabilmesi için bilgiye erişimi ve sorumluluk paralel düşünülmelidir. Bu husus anonim şirketler hukukunun önemli bir prensibi olarak kabul görmeli ve üyenin bilgiye erişimi gerçekleştirilmelidir. Zira bilgiye erişimi olmayan bir kimsenin sorumluluk üstelenmesi beklenmemelidir⁴⁴.

⁴⁰ Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, s. 78; Kunz, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, s. 577; Wernli ve Rizzi, *Basler Kommentar Obligationenrecht II*, Art 715a OR, N. 12; Krneta, *Praxis-kommentar Verwaltungsrat*, Art 715a OR, N. 1058.

⁴¹ Hungerbühler, *Der Verwaltungsratspräsident*, s. 79; Bächtold, *Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715*, s. 171; Bökli, *Schweizer Aktienrecht*, N. 1507; Krneta, *Praxis-kommentar Verwaltungsrat*, Art 715a OR, N. 1053; Wernli, *Basler Kommentar*, Art 715a OR, N. 13.

⁴² Peter Forstmoser, “Die aktienrechtliche Verantwortlichkeit nach Schweizer Recht – Risiken und Möglichkeiten ihrer Vermeidung”, *Liechtensteinische Juristenzeitung*, 1/1984, s. 1.

⁴³ Kalender, s. 99 vd.

⁴⁴ Peter Bökli, *Oberleitung mit mehr Profil*, *NZZ* N. 18, 23.01.1992, s. 37.

TTK m. 392 ile üyenin bilgi alma hakkının asgarî sınırının güvence altına alınmış olması, üyeye bilgi alma hakkı noktasında yeni imkânların getirilmesi, her bir üyenin sorumluluğunun artmasına sebep olmuştur. Bu sebeple yönetim kurulu üyesi, sorumluluktan kurtulmak için bilgi alma hakkını kanuna uygun bir şekilde kullanmak zorundadır. Bununla paralel olarak, yönetim kurulu başkanı da üyelerin bilgi taleplerini TTK m. 392'ye göre yerine getirmelidir. Zira bilgi almak için çabalamasına rağmen, başkan tarafından bu talebi engellenen üye değil, bizzat başkanın sorumluluğunun doğacağı şüpheşizdir. Gerçekten de yönetim kurulu üyelerinin hukukî sorumluluğunda farklılaştırılmış teselsülün kabul edilmesiyle birlikte, bir üye, zarara sebebiyet veren husus hakkında bilgi sahibi değilse sorumluluğu ya azalır veya sorumluluktan tamamen kurtulur. Fakat yönetim kurulu üyesinin bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından getirilen yeni düzenleme karşısında, özen yükümlülüğünü, üst yönetim ve gözetim yükümlülüğünü yerine getirmesi için bilgi tedariki bakımından bir çaba harcaması gerektiği de unutulmamalıdır⁴⁵. Hâl böyle olunca bütün çabasına rağmen bilgi alma hakkı engellenen bir üye değil, bilâkis bilgi alma hakkının kullanılmasını engelleyen başkan sorumlu olacaktır.

Bu sebeple kurul başkanı, bir üyenin bilgi alma hakkını kullanmak adına yaptığı bir talebin reddedilip edilmeyeceğini iyi düşünmelidir. Zira bilgi alma talebi reddedilen bir kimşenin, mahkemeye başvuru imkânını da kullanmış olmak şartıyla sorumluluktan kurtulabileceği unutulmamalıdır⁴⁶.

Yönetim kurulu başkanının bilgi verme çabasında bulunmadığı ispatlandığında gerekli özenin gösterilmesi yükümlülüğünün ihlâl edildiği kabul edilmelidir. Bu durumda makul ve olması gereken çerçevede üyeler için gerekli olan bilgiyi vermeyi ağır kusurlu bir şekilde ihmal eden başkan “bilgi verilmesini imkânını hazırlamaktan kaçınmış” olarak kabul edilir⁴⁷. Burada ağır kusur kavramı oldukça geniş anlaşılmaktadır. Yönetim kurulunun karar alma sürecinde bilgilere erişim noktasında hafif bir kayıtsızlığı ya da pay sahiplerinin çıkarlarının kasten hiçe sayılması ağır kusur olarak kabul edilmektedir⁴⁸. Bu kabulün sonucu olarak yönetim kurulu başkanının her akıl dışı tutumu ağır kusurludur. İş adamı kararı ilkesine ilişkin yabancı mahkeme kararlarında, yönetim kurulu başkanının gerekli özeni gösterip göstermediği incelenirken herkesi memnun edecek bir çözümün bulunamayacağı, yönetim kurulunun somut olayın şartlarına göre bir maliyet ve fayda analizi çerçevesinde makul bir düzeyde bilgi talep etmek durumunda olduğu belirtilmiştir⁴⁹. Ne kadar ve hangi bilginin somut olay bakımından makul bir

⁴⁵ Peter Böckli, Die unentzieharen Kernkompetenzen des Verwaltungsrates, Zürich: Schulthess, 1994, s. 88.

⁴⁶ Bär, *Wichtige Neuerungen im revidierten Aktienrecht*, s. 393; Kalender, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)*, s. 99 vd.

⁴⁷ Andrea R. Grass, *Business Judgement Rule, Sbranen der richterlichen Überprüfbarkeit von Management-Entscheidungen in aktienrechtlichen Verantwortlichkeitsprozessen*, Zürich: Schulthess, 1998, s.58.

⁴⁸ Ağır kusur kavramının bu kadar geniş bir şekilde düşünülmesinin yargı uygulaması tarafından sınırlandırılacağı ifade edilmiştir. Bkz. Grass, *Business Judgement Rule, Sbranen der richterlichen Überprüfbarkeit von Management-Entscheidungen in aktienrechtlichen Verantwortlichkeitsprozessen*, s.59.

⁴⁹ Grass, *Business Judgement Rule, Sbranen der richterlichen Überprüfbarkeit von Management-Entscheidungen in aktienrechtlichen Verantwortlichkeitsprozessen*, s. 59.

düzeyde olduğu tespit edilirken, başkan iş adamı kararı ilkesi kapsamında meseleye yaklaşmalıdır⁵⁰.

Yönetim kurulu başkanının, üyelerin makul ölçüde bilgilenmiş olması bakımından gerekli özeni gösterip göstermediği değerlendirilirken bilginin edinme zamanı önemlidir. İktisadi kararlar normal şartlar altında eksik bilgilere dayanarak alınamazlar. Fakat yönetim kurulunun girişimci faaliyetlerde eksik bilgilere dayalı olarak risk içeren kararları alması söz konusu olabilir. Bu sebeple yönetim kuruluna yüklenen bilgi alma yükümlülüğü, yönetim kurulunun girişimci riskini taşımasına ve girişimci kararlar almasına engel olmamalıdır. Özellikle başkan, bilgi verme yükümlülüğü çerçevesinde bilgileri tedarik ederken ve onları kullanırken ticarî bakış açısının azalmasına ya da tamamen ortadan kalkmasına sebep olmamalıdır⁵¹. Bir sorumluluk davası söz konusu olduğunda mahkemeler, yönetim kurulu başkanının bilgi verme yükümlülüğünü ihlâl edilip edilmediğini tespit ederken bu ilke doğrultusunda davranmalıdır⁵².

SONUÇ

TTK m. 392, eski TTK'ye nazaran "başkanın dediği olur" durumunu ortadan kaldırmayı amaçlamıştır. Yönetim kurulu başkanı karşısında, üyelere kapsamlı bir bilgi alma ve inceleme hakkı tanınmıştır. Ayrıca yönetim kurulu başkanı da tıpkı üyeler gibi yönetim kurulu toplantısı dışında istediği gibi bilgi alamayacaktır. Bir başka ifadeyle, başkan toplantı dışında direkt şirket çalışanlarına talimat vererek istediği bilgileri temin edemeyecektir. Aksine toplantı dışında bilgi alma hakkını kullanmak isteyen başkanın da kuruldan izin alması gerekir.

Özellikle toplantı dışında bilgi talep eden üyeye izin verecek olan başkandır. Ancak başkan bu yetkisini kullanırken özenli olmalıdır. Objektif gerekçelerle bilgi alma talebinin reddi mümkün olmalıdır. Zira bilgi alma hakkı da özellikle toplantı dışında kullanıldığında, sınırsız değildir. Ayrıca yönetim kurulu başkanı, mahkemeye müracaat ederek, ilgili üyenin bilgi alma hakkını tedbiren mahkeme kararıyla durdurabilmelidir. Fakat başkan, toplantı dışındaki bilgi alma talepleri bakımından sahip olduğu izin yetkisini bir başkasına devredememelidir.

Yönetim kurulu içinde, bilgi akışının sağlanması ve üyelere ihtiyaç duydukları bilgilerin sağlıklı bir şekilde ulaşması bakımından başkan bir garantördür. Başkan bu yükümlülüğünü özenli bir şekilde yerine getirmese, hem üyeler bilgi alma hakkını mahkeme marifetiyle (bilgi alma davası) kullanabilecek, hem de bilgi temin edemeyen üyenin herhangi bir sorumluluğu doğmayacaktır. Bunun sonunda hukukî sorumluluğun yönetim kurulu başkanı tarafından üstlenilmesi gibi bir sonuç ortaya çıkacaktır.

⁵⁰ Ibid.

⁵¹ Kalender, *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392)*, s. 99 vd.

⁵² Ibid.

KAYNAKÇA

- Bächtold Thomas Christian, Die Information des Verwaltungsrates, Insbesondere das Recht auf Auskunft und Einsicht gemäss OR Art. 715, Bern: Stämpfli, 1997.
- Bär Rolf, Wichtige Neuerungen im revidierten Aktienrecht, BN 53/1992, s. 391- 419.
- Böckli Peter, Die unentziehbaren Kernkompetenzen des Verwaltungsrates, Züerich: Schulthess, 1994.
- Böckli Peter, Oberleitung mit mehr Profil, NZZ N. 18, 23.01.1992, s. 37.
- Böckli Peter, Schweizer Aktienrecht, Zürich-Basel-Genf, Schulthess, 2009.
- Druey Jean Nicolas, Das Informationsrecht des Outsiders, in Grundfragen des neuen Aktienrechts, Symposium Rolf Bär, Bern: Schulthess, 1993.
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara: Yetkin, 2012.
- Forstmoser Peter, “Die aktienrechtliche Verantwortlichkeit nach Schweizer Recht – Risiken und Möglichkeiten ihrer Vermeidung”, Liechtensteinische Juristenzeitung, 1/1984, s. 1-15.
- Grass Andrea R., Business Judgement Rule, Shranen der richterlichen Überprüfbarkeit von Management-Entscheidungen in aktienrechtlichen Verantwortlichkeitsprozessen, Zürich: Schulthess, 1998.
- Hungerbühler Iwo W., Der Verwaltungsratspräsident, Zürich: Schulthess, 2003.
- Kalender Emre, Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Bilgi Alma Hakkı (TTK m. 392), Ankara: Yetkin Yayınevi, 2017.
- Kaya Arslan, Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı, Ankara: BTHAE Yayınları, 2001
- Kırca İsmail, Şehirali Çelik Feyzan Hayal ve Manavgat Çağlar, Anonim Şirketler Hukuku C. I, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara: BTHAE Yayınları 2013.
- Krnet Georg, Praxiskommentar Verwaltungsrat, Bern: Stämpfli, 2005.
- Kunz Peter Victor, “Die Auskunft- und Einsichtsrechte des Verwaltungsratsmitglieds”, AJP 5/1994, s. 572-580
- Müller Roland, ve Lipp Lorenz, Der Verwaltungsrat, Zürich: Schulthess, 1994.
- Plüss Adrian, Die Rechtsstellung des Verwaltungsratsmitgliedes, Zürich: Schulthess, 1990.
- Poroy Reha, Ünal Tekinalp ve Ersin Çamoğlu, Ortaklıklar ve Kooperatif Hukuku, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2009.
- Şener Oruç Hami, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 2015.
- Waldburger Martin, Die Gleichbehandlung von Mitgliedern des Verwaltungsrates, Bamberg: Haupt, 2002.
- Wernli Martin ve Rizzi Marco, Basler Kommentar Obligationenrecht II, Basel. Helbing & Lichtenhahn, 2012.
- Wunderer Felix Rolf, Der Verwaltungsrats-Präsident, Aufgaben und Rollen in der Corporate Governance mittlerer bis grosser schweizerischer Publikumsgesellschaften, Zürich: Schulthess, 1995.